

ที่มาและภาพสะท้อนสังคมของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

The Origin and the Social values reflected of Idiomatic Expressions in the Editorials of
Daily Newspapers

กาญจนา คั่นโพธิ*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและภาพสะท้อนสังคมของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน ผลการศึกษาพบว่า ที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมาจากเรื่องราว เหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัว โดยพบ 12 ประการ คือ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มนุษย์ การเมือง สงครามและการต่อสู้ เศรษฐกิจและการเงิน ภาษาต่างประเทศ กีฬา การบันเทิง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเชื่อ วรรณกรรมต่างๆ และเบ็ดเตล็ด ในด้านของภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนพบ 4 ประเด็น คือ การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ และสภาพสังคมไทยทั่วไป ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิมมีผลในการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึกและทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ที่มา, ภาพสะท้อนสังคม, ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน, บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน

Abstract

This research aims to study the origin and the social values reflected of idiomatic expressions in the editorials of daily newspapers that were published and circulated from January 1, 2013 to December 31, 2013. The researcher collected the data from three newspapers—the *Krungthep Thurakij*, the *Thai Rath* and the *Matichon*. The study has found to be derived from stories, situations, and the surrounding environment. The expressions could be separated according to origin into twelve categories, including nature and the environment, human nature, politics, wars and fighting, economy and finance, foreign languages, sports, entertainment, science and technology, beliefs, novels, and miscellaneous. Finally, the expressions reflected four social values: politics, education, economy, and general social status. The expressions used in the editor's notes carried figurative

---

* อาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

meanings different from their literal meanings. The characteristics of the expressions used in the editor's notes in the daily newspapers affected the mood and tone of the message and assist readers in forming a clear image.

Keywords: Origin, Social values reflected, Idiomatic Expression, Editorials of Daily Newspapers

บทนำ

บทบรรณาธิการเป็นคอลัมน์ประเภทหนึ่งที่ปรากฏในหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ ซึ่งทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และเรื่องราวสำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยบทบรรณาธิการเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่ประกอบไปด้วยข้อมูลที่เป็นเหตุผล ข้อเท็จจริง มีความถูกต้องและเที่ยงตรง (ครุณี หิรัญรักษ์, 2529, หน้า 60) การใช้ภาษาในบทบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์รายวันจึงจำเป็นต้องเป็นถ้อยคำภาษาที่สื่อความได้ชัดเจน อีกทั้งต้องสละสลวยดึงดูดใจ และจะเห็นได้ว่ามักมีการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนเสริมลงไปในเรื่องหาด้วย เพื่อมุ่งสร้างความน่าสนใจให้กับผู้อ่าน ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏล้วนมาจากเรื่องราว เหตุการณ์ในสังคม อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม

ถ้อยคำสำนวนเป็นการใช้ภาษาที่ผู้พูดภาษาในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันยอมรับและนิยมใช้สืบทอดต่อกันมา ซึ่งใช้เพื่อให้เกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์หรือเสริมคำพูดให้คมคายเป็นที่ติดใจของคนอื่นๆ จนเป็นที่นิยมมากขึ้นและใช้กันทั่วไป (สุริยา รัตนกุล, 2540, หน้า 53) การใช้สำนวนเป็นวัฒนธรรมทางภาษาและเป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าของคนไทย ถ้อยคำสำนวนเป็นลักษณะทางภาษาที่สำคัญประการหนึ่งอันเกิดขึ้นจากรายการ เหตุการณ์ในสังคม และถ้อยคำสำนวนก็ถือเป็นสิ่งสะท้อนเรื่องราวทางสังคมผ่านรูปแบบของภาษาได้เป็นอย่างดี และจะเห็นได้ว่าบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันก็เป็นข้อเขียนที่สะท้อนเรื่องราวต่างๆ ในสังคมที่ชัดเจน ดังนั้นการใช้ถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการก็ต้องสอดคล้อง เชื่อมโยงและสามารถสะท้อนเหตุการณ์ในสังคมตามยุคสมัยนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ด้วยความน่าสนใจดังกล่าวเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันในประเด็นที่มาและภาพสะท้อนสังคมว่ามีลักษณะอย่างไร และลักษณะดังกล่าวเกิดจากรายการใดในสังคมบ้าง ผู้วิจัยเห็นว่าผลการวิจัยนี้จะช่วยแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ทางภาษาและวัฒนธรรม รวมถึงได้รับรู้เรื่องราวทางสังคมไทยได้เป็นอย่างดียิ่ง โดยถ้อยคำสำนวนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเรียกว่า “ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน” และขอกำหนดขอบเขตความหมายว่า หมายถึง ถ้อยคำที่มีชั้นเชิง ซึ่งไม่มีความหมายตรงตามตัวอักษรหรือแปลตามศัพท์ปกติ เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่ต้องคิดพิจารณาจึงเข้าใจ อาจมีลักษณะเป็นคำ กลุ่มคำ ประโยค หรือข้อความก็ได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาที่มาและภาพสะท้อนสังคมของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการต่างๆ และประมวลเป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎีความรู้อันเป็นประโยชน์ในการศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันไทย ที่ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากหนังสือพิมพ์รายวันระดับประเทศ โดยไม่คำนึงถึงประเภทของหนังสือพิมพ์หรือปริมาณการขาย ได้กลุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน รวมทั้งสิ้นเป็น 919 ฉบับ ได้สำนวนทั้งสิ้น 939 สำนวนจากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาแล้วนำเสนอผลในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

การศึกษาที่มาและภาพสะท้อนสังคมของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันไทย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยจำแนก 2 ประเด็นดังนี้

1. ที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันมีที่มาจากเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมหลายอย่าง จากการศึกษาวิเคราะห์สามารถจำแนกได้ 12 ประการ ดังต่อไปนี้

1.1 สำนวนมีที่มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นสำนวนมีที่มาจากธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้แก่ พืช สัตว์ สภาพดินฟ้าอากาศ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอื่นๆ แยกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1.1.1 ที่มาจากสภาพภูมิประเทศ สภาพดินฟ้าอากาศ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่นำมาจากเปรียบเทียบสภาพภูมิประเทศ สภาพของดินฟ้าอากาศ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ โดยนำมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...แต่เราเห็นว่ายังไม่ได้เป็นชัยชนะของสหรัฐ เพราะยังมี**เหวมรณะ** อีกสองถึงสาม**หน้าผา** **ลึกรออยู่** โดยเฉพาะประเด็นที่ร้ายง่ายที่เป็นเรื่องยากที่สุดของเศรษฐกิจสหรัฐ ...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 3 มกราคม, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เหวมรณะ" และ "หน้าผาลึก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติหรือสภาพภูมิประเทศ กล่าวคือ "เหว" เป็นช่องลึกลงไปใต้อกเขาช่องลึกระหว่างเขา และ "หน้าผา" ด้านภูเขาที่มีแผ่นหินตั้งชัน ในที่นี้เมื่อนำมาใช้เป็นสำนวน "เหวมรณะ" และ "หน้าผาลึก" จึงหมายถึง ปัญหา อุปสรรค เรื่องราวร้ายๆที่จะมาสร้างความลำบากอย่างมาก

1.1.2 ที่มาจากพืช หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่นำมาจากการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ กับลักษณะหรือส่วนประกอบของพืช ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ กล่าวว่า รัฐประหาร 2549 เป็นการสร้างต้นไม้พิษออกผลไม่เป็นพิษ และแตกกิ่งสาขาไปเรื่อย ๆ จึงต้องนิรโทษกรรมทั้งหมด แต่ถ้าให้สุดซอยและลบล้างผลพวง ของรัฐประหารให้หมดจริง ๆ จะต้องลบล้างรัฐสภาและรัฐบาลปัจจุบันด้วย เนื่องจากเกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญ 2550 มาจากรัฐประหาร ต้องล้างพิษรัฐประหารให้หมดสิ้น

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 25 ตุลาคม, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สร้างต้นไม้พิษออกผลไม่เป็นพิษ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจาก การนำลักษณะของพืชมาเปรียบเทียบหมายความว่า หากปลูกต้นไม้ที่เป็นพิษแล้ว อย่างไรเสียดอกผลที่ได้จากต้นไม้นี้ก็ย่อมต้องเป็นพิษหรือมีโทษ และบริบทตัวอย่างข้างต้นนี้กล่าวถึง การรัฐประหาร 2549 ที่ถือว่าส่งผลร้ายต่อสังคมเปรียบได้กับการปลูกต้นไม้พิษ ที่ผลพวงย่อมต้องเป็นพิษร้ายแรง นั่นก็คือ แนวคิดการนิรโทษกรรม อันเปรียบได้ว่าเป็นลูกผลที่ได้จากต้นไม้พิษนั่นเอง

1.1.3 ที่มาจากสัตว์ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่นำมาจากการเปรียบเทียบพฤติกรรม ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลกับลักษณะรูปร่าง กิริยาท่าทาง หรือลักษณะนิสัยของสัตว์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำสั่งดังกล่าวมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย นายสมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวสนับสนุนว่า เป็นการปลดล็อกกฎไดโนเสาร์ เพราะกฎเกณฑ์ที่ผ่านมายึดกับวิถีชีวิตวัยรุ่นในปัจจุบัน...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 14 มกราคม, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กฎไดโนเสาร์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากสัตว์ คือ "ไดโนเสาร์" ซึ่งเป็นสัตว์เลื้อยคลานยุคดึกดำบรรพ์ เมื่อนำมาใช้เป็นสำนวนหมายถึง ผู้มีความคิดล้าสมัย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 449) และเมื่อรวมเป็น "กฎไดโนเสาร์" จึงหมายถึง กฎหมายกฎระเบียบที่ล้าหลัง ตกยุค ไม่ทันสมัยนั่นเอง

1.2 สำนวนมีที่มาจากมนุษย์ หมายถึง สำนวนมีที่มาจากร่างกาย อุปนิสัยและกิริยาความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นการพูด ความคิดความรู้สึกหรือพฤติกรรมต่างๆ (ใจศิริปราโมช ฌ อยู่ทยา, 2539, หน้า 88) พบ 3 ลักษณะดังนี้

1.2.1 ที่มาจากร่างกายมนุษย์ หมายถึง ส่วนนวมที่มาจากกรนำส่วนต่าง ๆ หรืออวัยวะต่างๆ ในร่างกายของมนุษย์มาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ถ้าคนๆเดียวหรือกลุ่มเดิวกุมทั้ง 3 อำนาจ เสรีภาพประชาชนจะไม่เหลือ ถ้าอำนาจบริหารอยู่

ในมือคนเดียวหรือกลุ่มเดียว...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 27 พฤศจิกายน, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มือ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวมที่มีที่มาจากร่างกายของมนุษย์ โดยคำว่า "มือ" ตามพจนานุกรมหมายถึง อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายอยู่ต่อจากปลายแขนประกอบด้วยฝ่ามือและนิ้วมือ สำหรับจับ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 911) และ "มือ" ในที่นี้หมายถึง การควบคุมดูแล การบริหาร นั่นคือการที่อำนาจการปกครองต้องตกอยู่ในการควบคุมดูแลและกำหนดความเป็นไปจากคนๆ เดียวหรือกลุ่มเดียว

1.2.2 ที่มาจากกิริยาอาการหรือความประพฤตินของมนุษย์ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวมที่เกิดจากการนำกิริยาอาการ หรือพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์มาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้นำพรรคเพื่อไทยบางคน โจมตีผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ว่า "มัวแต่นั่งเอื่อ" และ ร้องไห้วันละสามเวลา

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 24 มกราคม, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มัวแต่นั่งเอื่อ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวมที่มีที่มาจากกิริยาอาการหรือความประพฤตินของมนุษย์ โดยมีความหมายว่า ชักช้า ไม่ทันคนอื่น ตามคนอื่นไม่ทัน หรือนั่งคืดนานเพราะเข้าใจช้ากว่าคนอื่น และส่วนนวม "ร้องไห้วันละสามเวลา" หมายถึง เสียใจบ่อยครั้ง เสียใจหรือผิดหวังเป็นประจำ โดยเปรียบเทียบว่า "วันละสามเวลา" ซึ่งก็คือเปรียบเหมือนกับเวลารับประทานอาหารของมนุษย์ที่ต้องกระทำสามเวลา คือ เช้า กลางวัน เย็น ดังนั้น "ร้องไห้วันละสามเวลา" ก็เหมือนกับการเสียใจ ร้องไห้ที่เท่ากับเวลารับประทานอาหารที่ถือว่าเป็นกิจวัตรประจำวันของมนุษย์

1.3 ส่วนนวมที่มีที่มาจากการเมือง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนนวมที่มีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หรือใช้เรียกเฉพาะทางการเมืองเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...การเมืองเป็นเรื่องของการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างรุนแรง และพร้อมที่จะใช้ความรุนแรงต่อกัน แทนที่จะเป็นการเมืองที่ยอมรับความแตกต่างทางความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งแสดง ให้เห็นว่าเป็นการเมืองที่แย่งชิงอำนาจและผลประโยชน์โดยเป็นลักษณะ การเมืองแบบ "เกียจเฉียะ" มากกว่าการเมืองแบบประชาธิปไตย

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม, 2556, หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “การเมืองแบบเกียเซี่ยะ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีเป็นคำเรียกพฤติกรรมทางการเมืองรูปแบบอย่าง กล่าวคือ เป็นลักษณะการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองด้วยการไกล่เกลี่ย ประสานหรือจัดสรรผลประโยชน์ให้ลงตัวในหมู่ชนชั้นนำของสังคม เพื่อรักษาอภิสิทธิ์หรือสถานะดั้งเดิมของพวกเขาป้องกันไว้ หากคนกลุ่มนี้สามารถตกลงกันได้ หรือ “เกียเซี่ยะ” ซึ่งเป็นการประนีประนอมหรือไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างคนกลุ่มนี้โดยไม่เกี่ยวข้องกับมวลชนหรือประชาชนทั่วไป ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็จะยุติลงและคนที่ได้ประโยชน์จากความขัดแย้งทางการเมือง ก็คือ คนกลุ่มนี้นั่นเอง การเมืองลักษณะนี้นอกจากจะไม่ได้ก่อประโยชน์อันใดให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่แล้ว ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบสำนวนที่มาจากการเมือง ดังเช่น

นอกจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการเมืองในสภาและการชุมนุมประท้วงรัฐบาล ซึ่งเป็นการเมืองข้างถนนแล้ว ยังจะมีการสรรหาและเลือกกรรมการองค์กรอิสระ...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 18 ตุลาคม, 2556, หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น “การเมืองข้างถนน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากเรื่องราวเหตุการณ์ทางการเมือง หรือคำใช้เรียกเฉพาะทางการเมือง หมายถึง การชุมนุมประท้วงรัฐบาล โดยบริบทในตัวอย่างเป็นการชุมนุมประท้วงของประชาชนและกลุ่มแกนนำนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลมาร่วมชุมนุมกัน

1.4 สำนวนมีที่มาจากสงครามและการต่อสู้ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากถ้อยคำหรือคำเรียกที่ใช้ในการสงคราม การต่อสู้กัน อาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์สงคราม หรือคำเรียกอาวุธและเครื่องมือในการต่อสู้ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รัฐบาลกำลังเปิดศึกขั้นแตกหักกับศาลรัฐธรรมนูญ เร่งผลักดันการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 26 เมษายน, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง “เปิดศึกขั้นแตกหัก” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่กล่าวถึง การแสดงการต่อสู้ การเริ่มต้นศึกสงครามขั้นรุนแรงโดยไม่คำนึงถึงมิตรภาพใด ๆ ที่เคยมี ในบริบทนี้หมายถึง รัฐบาลจะเร่งผลักดันร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมโดยไม่สนใจและไม่เกรงใจอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเปรียบดังกับการเปิดศึกกับศาลรัฐธรรมนูญ และอีกตัวอย่างดังนี้

การสำรวจความเห็นของประชาชนหรือโพลได้มีบทบาทมากขึ้น สำนักโพลต่างแข่งขันสำรวจและเผยแพร่ผลโพลอย่างถี่ถ้วน จนกลายเป็นการต่อสู้กันใน “สงครามโพล”

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง “สงคราม โพล” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการทำสงคราม กล่าวคือ การสำรวจความเห็นหรือโพลในยุคปัจจุบันมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก ทำให้สำนักโพลต่างๆ มีการแข่งขัน แข่งชิงผลกันอย่างชัดเจน เปรียบดังการทำสงครามแย่งชิงกัน จนกลายเป็น “สงครามโพล”

1.5. สำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินหรือการทำมาหากิน การประกอบอาชีพต่าง ๆ ในสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ในขณะที่ จึงจะไม่น่าแปลกใจอะไร หากจะมี “เงินร้อน” หรือเงินทุนระยะสั้นไหลเวียนเป็นจำนวนมาก...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 26 กุมภาพันธ์, 2556, หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “เงินร้อน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเรื่องราวและเหตุการณ์ทางการเงินการคลังของประเทศ โดยมีความหมายว่า เงินทุนระยะสั้นหรือเงินทุนที่ให้ผู้ยืมแต่ต้องชดใช้หนี้ให้ครบในระยะเวลาสั้น ทำให้ผู้กู้ต้องรีบบริหารจัดการให้รัดกุมและเร่งด่วน หรืออีกตัวอย่างคือ

...รัฐบาลนี้เคยกล่าวหารัฐบาลชุดก่อนว่าเป็น “จอมกู้” แต่ตัวเองกลับกู้มากกว่าหลายเท่าตัว

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 13 กุมภาพันธ์, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง “จอมกู้” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการกู้เงิน หมายถึง ขอดยืมเป็นที่หนึ่งหรือเก่งกาจในการกู้ยืมเงิน ในบริบทข้างต้นนี้เป็นการกล่าวถึง การกู้เงินของรัฐบาลที่กู้เงินกันเป็นจำนวนมากและกู้กันบ่อยครั้งจนเรียกได้ว่าเป็น “จอมกู้เงิน” ก็ว่าได้

1.6 สำนวนมีที่มาจากภาษาต่างประเทศ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำภาษาต่างประเทศต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...รัฐมนตรีใหม่ต้องทำงานทันที ไม่มีเวลาฮันนีมูนแล้ว...

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 5 กรกฎาคม, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง “เวลาฮันนีมูน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำภาษาอังกฤษ Honeymoon หมายถึง การทัศนจรหรือพักผ่อนหย่อนใจของคู่สมรสใหม่ หรือเรียกว่า การไปดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ ในบริบทข้างต้นนำ “เวลาฮันนีมูน” ไปใช้กับการเป็นรัฐมนตรีใหม่ ซึ่งใช้เปลี่ยนบริบท เพราะปกติต้องใช้กับคู่รัก คู่สมรสเท่านั้น และตัวอย่างต่อมาดังนี้

จากประวัติศาสตร์สื่อมวลชนในอดีต นักการเมืองผู้มีอำนาจสามารถควบคุมหรือปิดปากสื่อได้ ด้วยมาตรการต่างๆ เช่น สั่งปิดหรือถอนใบอนุญาต ใช้อำนาจมีดบีบให้เจ้าของสื่อ "เซ็นเซอร์ตนเอง" การซื้อกิจการสื่อ หรือซื้อตัวผู้ทำสื่อเป็นรายบุคคล...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 มกราคม, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เซ็นเซอร์ตนเอง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน โดยมีคำภาษาอังกฤษว่า Sensor ตามรากศัพท์หมายถึง เครื่องรับรู้ อุปกรณ์รับรู้ ตัวรับรู้ แต่ในบริบทตัวอย่างข้างต้น "เซ็นเซอร์ตนเอง" หมายถึง การพิจารณาและลงโทษตัวเอง การรับรู้ข้อผิดพลาดของตนเอง การตรวจสอบตนเองและออกไปให้พ้นหน้าที่

1.7 สำนวนมีที่มาจากกีฬา หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการกีฬามาเปรียบเทียบเพื่อใช้อธิบายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รองนายกรัฐมนตรีผู้กำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ดูเหมือนจะมั่นใจว่าฝ่ายรัฐบาลมี หมัดเด็ด ที่จะน็อกพรรคประชาธิปัตย์กลางสภา โยนเรื่องให้กรมสอบสวนคดีพิเศษหรือดีเอสไอ ไปสอบสวนดำเนินคดีระดับผู้นำรัฐบาลชุดก่อนและอธิบดีดีเอสไอก็เตรียมเรียกสอบคະทั้งนักการเมืองและอดีต ผบ.ตร. จนถูก ผบ.ตร. สวนหมัด จึงต้องกล่าวคำขอโทษ

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 16 กุมภาพันธ์, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากกีฬามวย คือ "หมัดเด็ด" และ "สวนหมัด" กล่าวคือ สำนวน "หมัดเด็ด" หมายถึง ทำสำคัญในการชกมวยเพื่อเอาชนะคู่ต่อสู้ ในบริบทนี้หมายถึง จุดสำคัญหรือวิธีการสำคัญที่ฝ่ายรัฐบาลจะเอาชนะฝ่ายตรงข้ามนั่นคือพรรคประชาธิปัตย์ และ "สวนหมัด" หมายถึง กระบวนท่าในการชกมวยที่นักมวยชกสวนอีกฝ่ายหนึ่ง ในบริบทตัวอย่างข้างต้นหมายถึง การตอกกลับ การแก้ต่าง การแก้แค้นคืนอีกฝ่าย

1.8 สำนวนมีที่มาจากการบันเทิง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการแสดงสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ ได้แก่ การเล่นดนตรีและการร้องเพลง การบันเทิงทางโทรทัศน์ เป็นต้น พบ 2 ลักษณะดังนี้

1.8.1 ที่มาจากการแสดงภาพยนตร์หรือการละคร หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่นำมาจากแสดงภาพยนตร์ หรือการแสดงละคร ซึ่งอาจเป็นการแสดงละครเวที การแสดงละครทางโทรทัศน์ หรือชื่อตัวละคร ชื่อเรื่องหรือชื่อบทละคร หรือรายการและการโฆษณาทางโทรทัศน์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...เราเห็นโมเดลโครงการขนาดใหญ่ของนักการเมืองและก็เห็นตัวอย่างมามากแล้วว่าเป็นอย่างไร โมเดลกับความเป็นจริงจะเป็น หนังคนละม้วน เสมอ

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 18 กันยายน, 2556, หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “หนังคนละม้วน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการบินเชิง นั้นคือ วงการภาพยนตร์ โดยในบริบทข้างต้น “หนังคนละม้วน” หมายถึง เรื่องราวหรือคำกล่าวที่แตกต่างกัน ไม่เหมือนกัน มาจากแหล่งต่างกัน เปรียบดั่งกับหนังคนละม้วนกัน เป็นต้น

1.8.2 ที่มาจากการเล่นหมากรุกและการเล่นพนัน หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มาจากการเล่นหมากรุก หรือชื่อเรียกในการเล่นหมากรุก และการเล่นพนันของคนไทย เช่น การเล่นไพ่ต่างๆ ดังต่อไปนี้

...เมื่อนักการเมืองแสดงท่าทีเช่นนี้ มักจะเป็นสัญญาณที่ชี้ให้เห็นว่านักการเมืองถึงตาจนจริงๆ...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 6 กรกฎาคม, 2556, หน้า 2)

ตัวอย่างข้างต้น “ถึงตาจน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากการเล่นหมากรุก โดยสำนวนนี้น่าจะคัดแปลงมาจากสำนวน “เข้าตาจน” ที่หมายถึง หหมดทางไปหมดทางที่จะแก้ไขหมดหนทางหากิน มาจากภาษาหมากรุก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 210) มีที่มาจากการเล่นหมากรุกที่มีตัวหมากเดินตามตาราง เช่น หมากรุก หมากตัวใดต้องตกอยู่ในตาซึ่งไม่มีทางจะเดินได้ต่อไปอีก ก็เรียกกันว่า “จน” หรือ “แพ้” ใครที่ต้องตกอยู่ในที่อับจนไม่มีทางจะเบี่ยงบ่ายเอาตัวรอดได้ จึงพูดกันเป็นสำนวนว่า “เข้าตาจน” (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541, หน้า 85) ในที่นี้ใช้ “ถึงตาจน” ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับสำนวน “เข้าตาจน” นั่นเอง

1.9 สำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากกรกล่าวถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงวิทยากรรมัยใหม่ต่าง ๆ ที่เข้ามาในสังคม ทั้งที่สร้างความเจริญก้าวหน้าหรือสร้างความเสื่อมโทรมให้กับสังคมยุคปัจจุบันด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...กสทช. วางกฎเกณฑ์ที่สังคมส่วนรวมได้ประโยชน์ กวาดขยะหน้าจอออกไม่ดีกว่าหรือ

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “กวาดขยะหน้าจอ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนวนดังกล่าวนี้มีมาจาก “กวาด” หมายถึง ดูแล ควบคุม ทำลาย รักษา ความเรียบร้อย และ “ขยะหน้าจอ” หมายถึง ข้อมูลหรือข่าวสารที่ปรากฏหน้าจอคอมพิวเตอร์ หรือในที่นี้หมายถึง ข้อมูลไม่ดีที่ส่งผ่านระบบ โซเชียลเน็ตเวิร์คหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ส่งเสียต่อสังคม ตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่มุ่งเน้นระบบโซเชียลเน็ตเวิร์คที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก

1.10 สำนวนมีที่มาจากความเชื่อ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากความเชื่อทั้งทางศาสนา ไสยศาสตร์รวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ที่มาของสำนวนประเภทนี้

ถือเป็นสำนวนที่นำเอาบริบททางสังคมมาเป็นกรอบในการสร้างสำนวน (ไขลิริ ปรามิข ฌ อยุธยา, 2539, หน้า 88) พบ 2 ลักษณะดังนี้

1.10.1 ที่มาจากความเชื่อทางศาสนา หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อถือและศรัทธาในเรื่องเกี่ยวกับศาสนาหรือหลักธรรมคำสั่งสอนในศาสนาต่าง ๆ ดังนี้

...มีผู้รู้เห็นจำนวนไม่น้อย กลับไม่มีผู้ใส่ใจจดจำ ตั้งคำถามให้เกิดการตรวจสอบแก้ปัญหา หรือแม้แต่ใช้มาตรการทางสังคมคว่ำบาตรกดดันให้เลิกพฤติกรรมปัญหาพระนอกรีตนั้น...

(มดิชน, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "คว่ำบาตร" และ "นอกรีต" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากพระพุทธศาสนา โดย "คว่ำบาตร" มีความหมายว่า การตัดออกจากสมาคมทั่วไป เมื่อบุคคลหรือหมู่คณะใดไม่ยอมเข้าหาสมาคมกับบุคคลหรือหมู่คณะใด ซึ่งเป็นสำนวนมาจากพระสงฆ์ ผู้ใดที่สังกัดในพระพุทธศาสนาแต่ทำการที่ไม่เคารพต่อศาสนา พระสงฆ์อาจจะประกาศขับไล่ผู้นั้นออกจากศาสนาไม่ให้เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์อีกต่อไป (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541, หน้า 110) และ "นอกรีต" หมายถึง ประพฤติผิดไปจากแบบแผนขนบธรรมเนียมประเพณี ในที่นี้ "นอกรีต" นำมาขยายพระ จึงหมายถึง พระที่ประพฤติผิดไปจากหลักศาสนาจากตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงการพฤติกรรมของพระสงฆ์ไทยบางกลุ่มที่ประพฤติตนไม่ดี ควรที่คนในสังคมจะช่วยกันแก้ไขปัญหานี้ให้หมดสิ้น

1.10.2 ที่มาจากความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มาจากความเชื่อในสิ่งหรืออำนาจลึกลับที่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีจริงหรือไม่และเชื่อว่าอำนาจหรือสิ่งลึกลับนั้นสามารถให้คุณหรือให้โทษแก่มนุษย์ได้ดังต่อไปนี้

สัญญาหยุดยั้งในช่วงเดือนอันศักดิ์สิทธิ์ของชาวมุสลิม ทำให้คนไทยทั่วไปเริ่มมองเห็นแสงสว่าง ที่ปลายอุโมงค์ เริ่มมีความหวังว่าการเจรจาจะนำไปสู่ความสงบ หลังจากที่ต้องเสียชีวิตไปแล้ว เกือบ 6 พันชีวิต แต่เมื่อสิ้นเดือนรอมฎอน ความหวังต้องกลับมามืดมนอีกครั้ง จากการละเมิด สัญญาหยุดยั้ง และยังไม่ทราบว่าการเจรจาจะเดินหน้าต่อไปได้หรือไม่? เพราะยังลูกผีลูกคน

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 13 สิงหาคม, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ลูกผีลูกคน" เป็นสำนวนที่มีความหมายว่า ไม่แน่ เอาเป็นที่แน่นอนไม่ได้มูลของสำนวนมาจากทารกที่เกิดใหม่ ในสมัยโบราณการแพทย์ไม่เจริญ ทารกที่คลอดใหม่มักจะตายใน 3 วัน ถ้าพ้น 3 วันไปแล้ว ถือว่าไม่เป็นอันตราย จึงเกิดวิธีทำเคล็ดเอาเด็กใส่กระด้งร้อน "สามวันลูกผีสี่วันลูกคน ลูกของใครเอาไปเน้อ" ดังนั้น สำนวนนี้จะใช้กับอะไรก็ตามที่ไม่แน่นอน

นั่นเอง (ขุนวิจิตรมาตรา, 2541, หน้า 515) หากพิจารณาถึงต้นเค้าของสำนวนจะพบความเชื่อเรื่องผีของคนของไทย กล่าวคือ คนไทยจะเชื่อเรื่องผี และเชื่อว่าผีมีอิทธิฤทธิ์สามารถทำร้ายคนได้ ดังเช่นที่ว่า หากเด็กเสียชีวิตเร็ว หมายถึง ผีรับไปอยู่ด้วย หรือเป็นลูกของผีนั่นเอง

1.11 สำนวนมีที่มาจากวรรณกรรมต่างๆ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์หรือตัวละคร ตัวเอกในวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น นิทาน บทละคร วรรณคดี เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น่าเป็นห่วงว่าถ้ารัฐบาลประสานเสียงโวยวายต่อไป แต่ไม่จับกุมดำเนินคดีผู้ทำผิดกฎหมาย อาจถูกมองว่าเป็นกระบวนการ “เด็กเลี้ยงแกะ” ส่งเสียงร้องโวยวายว่า หมาป่าจะมากินลูกแกะ หรือมีคนจะล้มรัฐบาลจะทำให้รัฐบาลขาดความเชื่อถือ และกล่าวหาว่ารัฐบาลทำผิดกฎหมายเสียเอง คือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เป็นความผิดทางอาญา.

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 26 มิถุนายน, 2556, หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากนิทาน คือ “เด็กเลี้ยงแกะ” และ “หมาป่าจะมากินลูกแกะ” โดยสำนวนดังกล่าวนี้มีที่มาจากนิทานอีสป เรื่องเด็กเลี้ยงแกะ ความหมายของสำนวน “เด็กเลี้ยงแกะ” คือ การพูดโกหก การสร้างเรื่องไม่จริงขึ้นมาหลอกหลวง นั่นก็คือรัฐบาลเหมือนสร้างเรื่องไม่จริงมาหลอกประชาชนเปรียบดังที่เด็กเลี้ยงแกะในนิทานอีสปได้โกหกชาวบ้านว่ามีหมาป่ามากินแกะของตน ทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นความจริง และสำนวน “หมาป่าจะมากินลูกแกะ” ในบริบทข้างต้นหมายถึง การกล่าวเปรียบเทียบว่ามีกลุ่มคนจะมาล้มรัฐบาลมาทำร้ายรัฐบาล กลุ่มคนเหล่านั้นเปรียบดังหมาป่า และรัฐบาลเปรียบดังลูกแกะ

1.12 สำนวนมีที่มาจากเบ็ดเตล็ดหมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีที่มาจากสิ่งต่างๆ นอกเหนือไปจากที่กล่าวมาแล้วทั้ง 11 หัวข้อข้างต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของโลกในยุคไซเบอร์ เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่าเป็นอาณาบริเวณที่อยู่เหนือการควบคุมของอำนาจรัฐได้อย่างเด็ดขาด กล่าวคือ เป็นอาณาบริเวณ พื้นที่สีเทา ที่อำนาจรัฐสามารถเข้าไปควบคุมได้บางส่วน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 8 พฤษภาคม, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง “พื้นที่สีเทา” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีความหมายว่า พื้นที่กลางๆ ไม่ดี ไม่ร้าย โดยมีใจความหลักมาจาก “สีเทา” คือสีที่ผสมกันระหว่าง “สีขาว” กับ “สีดำ” โดยความหมายนัยของสีทั้งสองนี้ถือเป็นสิ่งตรงกันข้าม กล่าวคือ “สีขาว” ที่หมายถึง ความบริสุทธิ์ ปลอดภัย กับ “สีดำ” ที่หมายถึง อันตราย ดังนั้น “สีเทา” จึงหมายถึง กลางๆ ไม่ขาว ไม่ดำ และ “พื้นที่สีเทา” ในบริบทข้างต้นนี้หมายถึง โลกไซเบอร์ หรือ การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั่นเอง

2. ภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

จากการศึกษาพบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ. 2556 สะท้อนภาพของสังคมในประเด็นหลักๆ 4 ประเด็น คือ การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ และสภาพสังคมไทยทั่วไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การเมือง

เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปี พ.ศ. 2556 นั้นมีอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ทางการเมืองที่ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งในปี 2556 นี้มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย และในช่วงปีนี้เองก็ปรากฏเหตุการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้นหลายเหตุการณ์ และเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นภาพสะท้อนและส่งผลให้เกิดถ้อยคำสำนวนใหม่เพิ่มขึ้น หรือกล่าวอีกนัยได้ว่า ถ้อยคำสำนวนต่างๆ เกิดขึ้นจากร่องรอยและความเป็นไปในสังคมช่วงนั้นๆ นั่นเอง จากการศึกษาวิเคราะห์ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนพบว่าสะท้อนภาพเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญที่ปรากฏชัดเจนดังนี้

2.1.1 เหตุการณ์การแบ่งฝ่ายของการเมืองไทย

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองไทยอย่างรุนแรง ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันทางการเมืองจนเกิดการตั้งกลุ่มเป็น กลุ่มคนเสื้อแดง กับ กลุ่มคนเสื้อเหลือง โดยฝ่ายที่เรียกว่า กลุ่มคนเสื้อแดง คือ กลุ่มคนที่สนับสนุนพรรคเพื่อไทย หรือโดยนัยคือ สนับสนุน นายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี และกลุ่มนี้ได้จัดตั้งเมื่อปี 2550 โดยใช้ชื่อว่า กลุ่ม นปช.หรือ แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติโดยมีสัญลักษณ์หลัก คือ สีแดงและเสื้อสีแดง และอีกฝ่ายที่เรียกว่า กลุ่มคนเสื้อเหลือง คือ กลุ่มคนที่ต่อต้าน นายทักษิณ ชินวัตรและพรรคเพื่อไทย โดยเริ่มต้นปี 2548 และจัดตั้งในชื่อ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือเรียกว่า กลุ่มพันธมิตรกู้ชาติ หรือ กลุ่มคนเสื้อเหลืองมีแกนนำคนสำคัญ ได้แก่ นายสนธิ ลิ้มทองกุล และพลตรีจำลอง ศรีเมือง และต่อมาเริ่มมีกลุ่มอื่นๆ สนับสนุนแนวคิดของกลุ่มคนเสื้อเหลืองเพิ่มมากขึ้น เช่น กลุ่มคนหลากหลาย กลุ่ม กปปส. เป็นต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2556 เป็นการเมืองแบ่งข้างแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน ดังปรากฏเป็นสำนวนต่อไปนี้

...เราเข้าใจว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นควันทองยุคแบ่งขั้วเลือกข้าง แต่เราก็ไม่อยากจะเห็นว่ามี ความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างแรงกดดันทางใดทางหนึ่งในทุกเรื่อง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน, 2556, หน้า 2)

...หลังจากที่มองย้อนหลังกลับไประลึกถึงการชุมนุมที่ผ่านๆ มา มารดาของกลุ่ม นปช.คนหนึ่งที่เสียชีวิตในการชุมนุมเคยยอมรับว่าเป็น "เหยื่อทางการเมือง" ผู้ต้องขังเสื้อแดงและเสื้อเหลืองที่พบกันในเรือนจำ ต่างก็ยอมรับว่าต่างคนต่างเป็น "เหยื่อทางการเมือง" เป็นบันไดให้นักการเมืองได้มาซึ่งอำนาจ

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนเรื่องราวเหตุการณ์การเมืองไทยที่มีการแบ่งข้างแบ่งฝ่ายกัน คือ “แบ่งขั้วเลือกข้าง” และ “เสื้อแดง” “เสื้อเหลือง” โดยสำนวนเหล่านี้ให้ความหมายถึง การแบ่งข้างกัน การมีฝักฝ่ายที่ตรงข้ามกันอย่างชัดเจน ซึ่งเหตุการณ์การเมืองที่มีการแบ่งข้างกันนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 ที่มีกลุ่มต่อต้าน นายทักษิณ ชินวัตร หรือกลุ่มพันธมิตรฯ คือ “เสื้อเหลือง” และกลุ่มที่สนับสนุนนายทักษิณ ชินวัตรหรือ นปช. คือ “เสื้อแดง” และการแบ่งข้างนี้ก็ยังคงยึดเชื้อเรื่อรังมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2556 ด้วย

2.1.2 เหตุการณ์การเกิดร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม

ในปี พ.ศ. 2556 เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทย คือ การเกิดร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมโดยมีที่มาจากนายวรชัย เหมะ และนายนิยม วรปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและนักเคลื่อนไหวร่วมกับ นปช. เป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติวาระแรกในเดือนสิงหาคม 2556 ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ถูกส่งต่อไปยังคณะกรรมการพิจารณาหลายครั้ง และร่างกฎหมายดังกล่าวเปลี่ยนจากเดิมที่จะนิรโทษกรรมให้เฉพาะแก่ผู้ชุมนุม ไม่รวมถึงแกนนำการชุมนุมและผู้สั่งการ เป็นนิรโทษกรรมให้ทั้งแกนนำการชุมนุม และผู้สั่งการด้วย ครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2547 ถึง พ.ศ. 2556 ความคิดที่จะได้รับนิรโทษกรรมนี้รวมข้อกล่าวหาต่างๆ ของนายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี จากเหตุการณ์การเกิดร่างพระราชบัญญัติฯ นี้เอง ทำให้เกิดการต่อต้านจากประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ อย่างมากมาย โดยได้มีการชุมนุมประท้วงบนท้องถนนและยึดยาวมาหลายเดือนจนส่งผลกระทบต่อประเทศชาติอย่างมาก จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้เกิดถ้อยคำสำนวนต่างๆ เกิดขึ้นดังนี้

...พรรคเพื่อไทยในฐานะแกนนำก็ควรขานรับแนวทางดังกล่าวด้วยการเปลี่ยนแปลงร่าง นิรโทษกรรมฉบับเหมาเข่ง ให้เป็นร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ เหมือนเดิม

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 7 พฤศจิกายน, 2556, หน้า 2)

...ปัญหาการเมืองของประเทศไทยที่กำลังร้อนแรงกับประเด็นนิรโทษกรรมที่โยนหิน
ก้อนใหญ่กลางฝูงชน...แม้นายประยุทธ์จะยืนยันเดินหน้า **พ.ร.บ.ฉบับสุดซอย** ไม่มีการ
ถอยและอ้างถึง "ผู้ใหญ่" ในพรรคเพื่อไทย "ไม่มีใครสั่งเบรคเรื่องนี้"...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 24 ตุลาคม, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนให้เห็นภาพการเมืองของไทยในปี พ.ศ.2556 โดยเป็นเหตุการณ์การเกิดร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม คือ “พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ” “นิรโทษกรรมฉบับหมาข่าง” และ “พ.ร.บ.ฉบับสุดซอย” กล่าวคือ เป็น ถ้อยคำสำนวนเรียกพระราชบัญญัติที่มีในประเทศไทยช่วงเหตุการณ์ทางการเมืองปี 2556 โดย “พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ฉบับนายวรชัย เหมะ” หมายถึง ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ช่วยล้าง ความผิดทั้งปวงให้กับผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชนเท่านั้น โดยไม่ล้างผิดให้กับแกนนำ ผู้สั่งการและ รัฐบาล ซึ่งเป็นร่างที่เสนอมานายวรชัย เหมะ พรรคเพื่อไทยและ “นิรโทษกรรมฉบับหมาข่าง” และ “พ.ร.บ.ฉบับสุดซอย” มีความหมายว่า ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีการเสนอแก้ไขเนื้อหา เพื่อช่วยล้างความผิดทั้งปวงให้กับผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชนและผู้ได้รับการนิรโทษกรรมให้ ครอบคลุมแกนนำ ผู้สั่งการ ผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติ ให้พ้นผิดโดยสิ้นเชิงโดยนัยยะแฝง คือ เพื่อ ช่วยให้นายทักษิณ ชินวัตรพ้นความผิดและได้กลับประเทศไทยนั่นเอง จึงเรียกว่าสุดซอย หรือหมา ข่าง ยกข่าง ที่หมายถึง เต็มที่

2.1.3 เหตุการณ์การชุมนุมประท้วง

ในปี พ.ศ. 2556 มีเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงทางการเมืองครั้งสำคัญ นั่น คือ การชุมนุมประท้วงเพื่อต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม โดยประชาชนและองค์กรต่างๆ ได้ออกไปชุมนุมในที่ต่างๆ และการชุมนุมประท้วงปิดกรุงเทพฯ ครั้งใหญ่โดยมีกลุ่มกปปส.หรือ คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรค ประชาธิปัตย์ เป็นผู้นำการประท้วง มีจุดประสงค์เพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชิน วัตร ลาออกจากความเป็นหัวหน้ารัฐบาล เหตุการณ์การชุมนุมเหล่านี้มีผลทำให้เกิดเป็นถ้อยคำ สำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นอกจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการเมืองในสภาและการชุมนุมประท้วงรัฐบาลซึ่ง เป็นการเมืองข้างถนนแล้ว ยังจะมีการสรรหาและเลือกกรรมการองค์กรอิสระ...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 18 ตุลาคม, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง “การเมืองข้างถนน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย มีความหมายว่า การชุมนุมประท้วงของประชาชนและกลุ่ม

แกนนำฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลมาร่วมชุมนุมกัน โดยมีที่ตั้งฐานการชุมนุมตามถนนสำคัญๆ ของประเทศหรือสถานที่สาธารณะต่างๆ เพื่อเป็นการประท้วงรัฐบาลหรือขับไล่รัฐบาล

2.1.4 เหตุการณ์ต่อต้านตระกูลชินวัตร

หากกล่าวถึงเรื่องราวและปัญหาทางการเมืองของไทยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่าสาเหตุสำคัญมาจากการต่อต้านและการล้มล้างอำนาจต่าง ๆ ของนายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี จะเห็นได้ว่าปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง การแบ่งฝักฝ่ายทางการเมือง การชุมนุมประท้วงในหลายๆ ครั้ง หรือแม้กระทั่งการเกิดปฏิวัติยึดอำนาจ ก็ล้วนมีเหตุปัจจัยมาจากอำนาจและอิทธิพลของนายทักษิณ ชินวัตรและบุคคลในตระกูลชินวัตร โดยหากกล่าวย้อนถึงเรื่องราวการเมืองไทยที่ผ่านมาจะเห็นว่าคนในตระกูลชินวัตรล้วนมีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ทางการเมืองหลายครั้ง กล่าวคือ เมื่อนายทักษิณ ชินวัตร พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วก็ยังคงมีบทบาททางการเมืองในพรรคเพื่อไทยมาโดยตลอด ต่อมาก็ยังมีนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ที่มีฐานะน้องเขยและนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีฐานะน้องสาวของนายทักษิณ ชินวัตร มาเป็นนายกรัฐมนตรีในสมัยต่อมา มาอีกด้วย ทำให้อำนาจและการควบคุมดูแลการเมืองไทยเป็นไปตามแนวทางของตระกูลชินวัตรทั้งสิ้น และด้วยเหตุนี้จึงมีหลายฝ่ายหลายกลุ่มร่วมกันต่อต้านอำนาจตระกูลชินวัตร โดยการออกมาประท้วง ทั้งในรูปแบบของการชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนเสื้อเหลือง การประท้วงต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีเป้าหมายจะช่วยให้นายทักษิณ ชินวัตร พ้นความผิด หรือการชุมนุมประท้วงของ กปปส. เพื่อกดดันให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากเหตุการณ์ดังกล่าวมานี้ทำให้เกิดถ้อยคำสำนวนใหม่ที่เป็นคำเรียกหรือคำแสดงเรื่องราวเหตุการณ์ต่อต้านตระกูลชินวัตร ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

หลังจากที่พรรคเพื่อไทยชนะเลือกตั้ง เมื่อปี 2554 น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี มีเสียงเตือนจากหลายฝ่ายไม่ให้รัฐบาลใหม่ทำสิ่งที่เรียกว่า “**ระบอบทักษิณ**” เพราะอาจถูกต่อต้าน รัฐบาลประกาศเดินหน้าบริหารประเทศ ตามแนวทางที่เรียกว่า “ทักษิณคิดเพื่อไทยทำ” ถูกคัดค้านต่อเนืองร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมคือฟางเส้นสุดท้าย

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 28 พฤศจิกายน, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ระบอบทักษิณ” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมาจากเรื่องราว เหตุการณ์ทางการเมือง หมายถึง การบริหารงานด้วยแนวคิดของนายทักษิณ ชินวัตรซึ่งก็คือ การบริหารงานของพรรคเพื่อไทยนั่นเอง กล่าวคือ นายทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดของพรรคเพื่อไทย และของรัฐบาลที่มี น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ดังนั้นแนวคิดหรือหลักบริหารที่นายทักษิณ ชินวัตร คิดหรือควบคุมดูแลจึงถูกเรียกว่า “ระบอบทักษิณ”

ทุกครั้งที่จะมีการปรับคณะรัฐมนตรีจะมีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลยกขบวน ไปพบใคร ในต่างประเทศ และกลุ่มนักข่าวสายทำเนียบรัฐบาลผู้รู้เรื่องดี ได้ยืนยันเรื่องนี้ด้วยการตั้ง ฉายา “รัฐบาลพีคนแรก” แปลว่าไม่ใช่รัฐบาลน้องสาว?

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างข้างต้น “รัฐบาลพีคนแรก” และ “รัฐบาลน้องสาว” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็น สำนวนที่มาจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางการเมืองอันเกี่ยวข้องกับตระกูลชินวัตร กล่าวคือ เป็น การกล่าวถึงลักษณะการบริหารงานการเมืองของรัฐบาลที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็น นายกรัฐมนตรี หากแต่ในความจริงแล้ว การตัดสินใจ การวางแผนงานต่างๆ มักจะมีพี่ชาย คือ นาย ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้ควบคุมดูแล ดังนั้นเมื่อจะมีการปรับคณะรัฐมนตรีแต่ละครั้ง ก็จะมี นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลเดินทางไปพบนายทักษิณ ชินวัตร ถึงต่างประเทศ จนรัฐบาลได้รับฉายาว่า “รัฐบาลพีคนแรก” ซึ่งหมายถึง รัฐบาลที่มีนายทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี ไม่ใช่ “รัฐบาล น้องสาว” ที่หมายถึง รัฐบาลที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี นั่นเอง และในกรณีใช้ สำนวน “รัฐบาลพีคนแรก” นั้น สันนิษฐานว่า “พีคนแรก” มีความหมายล้อคำมาจากนโยบายที่ขึ้น ชื่อของรัฐบาล ทั้งรถคันแรก บ้านหลังแรก นั่นเอง

...นโยบายหลักและเป็นพันธกิจเร่งด่วนอันดับแรกของรัฐบาลพรรคเพื่อไทย เช่นเดียวกับการออกกฎหมายลบล้างความผิด “นายใหญ่” และถูกต้องด้านทั้งในและนอกสภาทั้งสอง เรื่อง

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง “นายใหญ่” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนหมายถึง นายทักษิณ ชินวัตร โดยมี ที่มาจากการบริหารงานต่างๆ ภายในพรรคเพื่อไทย และรัฐบาลที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็น นายกรัฐมนตรีนั้น เป็นที่ทราบกันดีว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังการควบคุมสั่งการทั้งหมด คือ นายทักษิณ ชินวัตร ดังนั้นจึงมีการเรียกชื่อฉายาอันเป็นที่เข้าใจรวมกันว่า “นายใหญ่” ซึ่งก็คือ เจ้านาย หรือ หัวหน้าตัวจริงที่มีอำนาจที่สุดนั่นเอง

2.1.5 ลักษณะทั่วไปของการเมืองในปี พ.ศ. 2556

ค่านิยมและวิถีชีวิตของคนไทยกับการเมืองเป็นเรื่องผสมกลมกลืนกันจน แยกขาดจากกันไม่ได้ ดังจะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2556 การเมืองไทยก็เป็นภาพสะท้อนมาจากความ เชื่อความคิดของคนในสังคมไทยอย่างชัดเจนและเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมไทยก็เป็นผลสู่ การสร้างถ้อยคำสำนวนที่ทำให้เห็นสภาพสังคมไทยขณะนั้น ได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ตราใบไฉนยังมีการซื้อเสียง และมีการปล่อยให้ ทุนกับการเมืองผสมพันธุ์กันจึงเป็นสิ่งที่ อันตรายที่สุด...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 1 ตุลาคม, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนภาพการเมืองไทยและสังคมไทยได้อย่างชัดเจน นั่นคือ “ทุนกับการเมืองผสมพันธุ์กัน” สำนวนนี้หมายถึง การหวังผลประโยชน์ทางการเมือง โดยนำเงินมาเป็นตัวการเพื่อช่วยให้ผลประโยชน์นั้นสำเร็จ หรือคล้ายกับการเมืองที่มีรูปแบบคล้ายธุรกิจ คือ มีทุนมีกำไร ซึ่งการเมืองลักษณะนี้มักมีการฉ้อโกง มีการซื้อเสียง แจกเงินเพื่อให้ได้ฐานเสียงการเลือกตั้ง เมื่อนำคำว่า “ผสมพันธุ์” มาใช้ในสำนวนนี้ ยิ่งสะท้อนความหมายของสำนวนได้อย่างลึกซึ้ง เพราะ ผสมพันธุ์ คือ การสืบพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต เพื่อสร้างสายพันธุ์ใหม่ ดังนั้นการนำ “ทุน” กับ “การเมือง” มาผสมพันธุ์กัน จึงสื่อให้เห็นภาพการรวมกันอย่างแนบแน่นจนเป็นเนื้อเดียวกันหรือเป็นเรื่องเดียวกัน อันแสดงถึงการคดโกงเพื่อหวังผลประโยชน์อย่างแยบยล เป็นต้น

2.2 การศึกษา

การศึกษาและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2556 ล้วนมีผลจากเรื่องราวเหตุการณ์ในสังคมไทยช่วงนั้นๆ กล่าวคือ หากเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาใดๆ ขึ้นในสังคมไทย การศึกษาในช่วงนั้นก็ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนไม่ทางตรงก็ทางอ้อมด้วย และการเกิดถ้อยคำสำนวนไทยก็มีลักษณะเช่นเดียวกันที่จะเกิดขึ้นจากเรื่องราวและเหตุการณ์ในสังคม จะเห็นได้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2556 การศึกษาไทยก็ยังคงมีลักษณะทั่วไปไม่ต่างจากหลายปีก่อนๆ มากนัก แต่ก็ยังปรากฏถ้อยคำสำนวนที่น่าสนใจอันสะท้อนภาพการศึกษาไทยได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นักเรียนไทยต้องเข้าห้องเรียนเสริมตั้งแต่ชั้นอนุบาล เรียนวิชานอกเหนือจากวิชาการ เพื่อสร้างโอกาสเพิ่มทางเลือกให้ตัวเอง ทั้งๆ ที่พวกเขาควรจะมีเวลาพักผ่อน หรือทำกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย และเพิ่มความสัมพันธ์ในครอบครัว **เรียนเป็นเซเว่น อีเลฟเว่น 24 ชั่วโมง แต่ผลลัพธ์ได้แค่ขนมจิบ ซาลาเปา...**

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 มีนาคม, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง “เรียนเป็นเซเว่น อีเลฟเว่น 24 ชั่วโมง ผลลัพธ์ได้แค่ขนมจิบ ซาลาเปา” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมไทยและการศึกษาของไทย กล่าวคือ สำนวนนี้สะท้อนภาพชีวิตเด็กนักเรียนไทยที่ผู้ปกครองคาดหวังกับบุตรหลาน และมีการแข่งขันกันทางการเรียน จึงมักให้ลูกหลานของตนเรียนพิเศษตั้งแต่ช่วงชั้นอนุบาล ซึ่งถือว่าอายุน้อยมาก และจะต้องเรียนพิเศษหลายวิชา ทำให้วันเสาร์ อาทิตย์ เด็กนักเรียนไทยจำนวนมากไม่มีโอกาสใช้เวลาวันหยุดเพื่อพักผ่อนหรืออยู่ร่วมกับครอบครัว ทั้งๆ ที่เด็กๆ ก็ได้เรียนกันมาอย่างหนักในช่วงวันจันทร์ ถึง วันศุกร์ที่ผ่านมาแล้ว แต่จะเห็นได้ว่าแม้เด็กนักเรียนไทยจะเรียนพิเศษและเรียนในห้องเรียนอย่างหนักแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลับยังไม่ดีเท่าที่ควร จึงเปรียบเทียบเป็นสำนวนว่า “เรียนเป็นเซเว่น อีเลฟเว่น 24 ชั่วโมง ผลลัพธ์ได้แค่ขนมจิบ ซาลาเปา” นั่นคือ เรียนตลอดเวลา

เรียนอย่างหนัก เรียนทุกวันไม่มีเว้นวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ดังกับร้านสะดวกซื้อเซเว่น อีเลฟเว่น ที่เปิดขายของตลอด 24 ชั่วโมง แต่ผลที่ได้กลับเล็กน้อย ไม่คุ้มค่า ไม่สัมฤทธิ์ผล เป็นต้น

...ขณะที่พลังทางสังคมอื่นๆ อาทิ นักศึกษาที่เคยมีบทบาทก็เปลี่ยนไป เพราะมหาวิทยาลัยถูกแทรกแซงจนกลายเป็น "โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง"

(มดิชน, วันพฤหัสบดี ที่ 17 ตุลาคม, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างข้างต้น “โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งในบริบทตัวอย่างนี้หมายถึง มหาวิทยาลัยของไทย กล่าวคือ ส่วนนี้สื่อภาพว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือระดับมหาวิทยาลัยของไทยนั้นเปรียบเหมือนกับการนำเด็กมาเลี้ยงรวมกัน ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงมหาวิทยาลัยคือ สถานศึกษาที่ผู้เรียนเป็นวัยรุ่นตอนปลายหรือวัยผู้ใหญ่แล้ว หากแต่ในการศึกษาไทย นักศึกษาไทยยังคงได้รับการปลูกฝังให้เชื่อฟังครู ทำตามกฎระเบียบจนขาดอิสระทางความคิด จึงกลายเป็นพฤติกรรมคล้ายเด็กๆ ที่มักเล่นสนุกสนาน ไม่มีความเป็นผู้ใหญ่เพียงพอ และที่กล่าวว่าเป็นโรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง นั่นก็สะท้อนภาพสังคมไทยได้อย่างชัดเจนว่า สังคมไทยนั้น คนที่จะมีโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษามักเป็นคนในชนชั้นกลางจนถึงชั้นชนรายได้สูง เพราะในระบบมหาวิทยาลัยมีค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายสูง จนทำให้ประชาชนที่รายได้น้อยไม่มีโอกาสได้เรียน ดังนั้นส่วนนี้จึงเป็นการเปรียบเทียบเชิงประชดประชันทั้งระบบเศรษฐกิจและระบบการศึกษาของไทยไปพร้อมๆ กัน

2.3 เศรษฐกิจ

เหตุการณ์หรือเรื่องราวทางเศรษฐกิจถือเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม กล่าวได้ว่า หากเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตและการใช้ภาษาของคนในสังคมเช่นกัน ซึ่งในปี พ.ศ. 2556 เศรษฐกิจไทยยังคงมีปัญหาขาดแคลนทางการเงิน ประชาชนในประเทศยังยากจน มีการกู้หนี้ยืมสินกันอย่างมากมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เงินกู้ 2 ล้านล้านบาทจะต้องใช้หนี้คืนถึง 5 ล้านล้านบาท ในเวลา 50 ปี เป็นเงินกู้ก้อนใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่มีประเทศไทยมานับพันปี บางคนบอกว่าเป็น “หนี้ที่กู้ชาตินี้ ใช้หนี้ชาติหน้า” บางคนระบุว่า เป็น “หนี้สามชั่วโคตร” เพราะการใช้หนี้จะต้องใช้เวลาถึง 3 ชั่วคน จากรุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกและจนถึงรุ่นหลานจึงจะใช้หนี้หมด...

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 เมษายน, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง “หนี้ที่กู้ชาตินี้ ใช้หนี้ชาติหน้า” และ “หนี้สามชั่วโคตร” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนเหตุการณ์เรื่องราวการเงิน เศรษฐกิจของประเทศไทย กล่าวคือ สะท้อนให้เห็นเหตุการณ์ที่รัฐบาลจะกู้ยืมเงินเพื่อนำมาพัฒนาประเทศ และสร้างโครงการต่างๆ มากมาย เช่น โครงการรถไฟความเร็วสูง เป็นต้น ทั้งสองส่วนนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่พูดถึงหนี้สิน การเงินที่ไม่

สามารถใช้ได้ในช่วงเวลาสั้นๆ โดยในบริบทนี้มีความหมายคือหนี้สินที่มากมาย หนี้เท่าไรก็ยากที่หมดสิ้นได้ เปรียบดังกุ่มนี้มา แต่หนี้สินนี้หมดในชาติหน้า หรือใช้หนี้สินหมดต่อๆ กัน จากรุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกจนถึงรุ่นหลาน เป็นต้น

2.4 สภาพสังคมไทยทั่วไป

เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นผลให้เกิดการกระทำ ความคิด หรือการใช้ภาษาของคนในสังคมตามมา กล่าวกันว่า เมื่อสภาพสังคมเป็นเช่นไร การใช้ภาษาหรือการแสดงความคิดของคนในสังคมก็มีลักษณะเช่นนั้น และการใช้ภาษาในรูปของถ้อยคำสำนวนก็เช่นกันย่อมเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์สังคม ซึ่งในปี พ.ศ.2556 สภาพสังคมไทยมีลักษณะโดยทั่วไปที่น่าสนใจมากมาย ดังจะแสดงตัวอย่างถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เป็นภาพสะท้อนสภาพสังคมไทย ดังต่อไปนี้

...“การบังคับใช้กฎหมาย” ที่หย่อนยาน เลือกปฏิบัติ ไม่ตรงไปตรงมา ไม่บังคับใช้กฎหมาย โดยเสมอหน้า ทำให้ **“ลูกมีไว้ขังคนจน”** แต่คนบางกลุ่มอยู่เหนือกฎหมาย

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม, 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง “ลูกมีไว้ขังคนจน” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนสภาพของสังคมไทยว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อกันว่า คนรายนั้นหากทำผิดกฎหมายจะสามารถใช้เงินมาจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม การเอาผิดตามกฎหมายได้ เหมือนกับการนอโกง ใช้เงินซื้อความผิดให้เป็นลูกนั่นเอง แต่หากเป็นคนยากจน เมื่อทำความผิดแม้เพียงเล็กน้อยก็จะถูกจับกุม ถูกเอาผิดอย่างไม่เป็นธรรม จึงมีการกล่าวว่า “ลูกมีไว้ขังคนจน” นั่นก็คือ ความลำเอียง ไม่ซื่อตรงของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือการนอโกง เป็นต้น

เมื่อเปิดให้บริการ 3 จี แท็บ ก็ไม่ต้องการให้เหตุการณ์ซ้ำวนเช่นเดิม เวลายิ่งเหลือน้อย ผู้บริโภคเป็น **“คนตัวเล็กตัวน้อยเสียงไม่ดัง”** อำนาจทุกด้านไม่ทัดเทียมผู้ให้บริการ.....

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 25 เมษายน, 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง “ตัวเล็กตัวน้อย เสียงไม่ดัง” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนสภาพสังคมไทยว่า ในสังคมไทยเรานั้น หากไม่ใช่ผู้มีอำนาจหรือมีเงินทองก็มักจะถูกละเลยหรือไม่ มีสิทธิ์มีเสียงในการเรียกร้องสิ่งใดๆ ได้เท่าที่ควร แต่หากมีอำนาจหรือมีฐานะร่ำรวย ย่อมเป็นผู้มีสิทธิ์ในสังคมอย่างชัดเจน ดังนั้นสำนวน “ตัวเล็กตัวน้อย เสียงไม่ดัง” จึงหมายถึง การเป็นคนธรรมดา ไม่มีอำนาจอะไร ย่อมไม่มีสิทธิ์มีเสียงใดๆ ในสังคมไทยนั่นเอง

สังคมไทยมีคนเป็นอันมากที่ถือคติ **“เงินไม่มากไม่เป็น”** นักการเมืองส่วนใหญ่เชื่อว่า นโยบายลดแลกแจกแถม จะทำให้ชนะเลือกตั้ง ถึงแม้จะหมิ่นหมิ่นเป็นความผิดร้ายแรง

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 20 พฤศจิกายน, 2556, หน้า 3)

ตัวอย่างข้างต้น “เงินไม่มากาไม่เป็น” เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมไทยในเรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียงของนักการเมือง และการเห็นแก่เงินเพียงเล็กน้อยของคนไทยนั่นเอง กล่าวคือ การเลือกตั้งในประเทศไทยนั้น นักการเมืองบางคนมักซื้อสิทธิ์ขายเสียงด้วยการแจกเงินให้แก่ประชาชนจนกลายเป็นสิ่งที่กระทำต่อๆ กันมาในการหาเสียงเลือกตั้ง จนกระทั่งคนไทยบางคนบางกลุ่มติดนิสัยเห็นแก่เงินเพียงเล็กน้อยที่นักการเมืองนำมาแจกให้ตน จึงเกิดเป็นสำนวน “เงินไม่มากาไม่เป็น” นั่นเอง

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ในด้านที่มาและภาพสะท้อนสังคม พบว่ามีที่มา 12 ประการ คือ สำนวนมีที่มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งมาจากสภาพภูมิประเทศ สภาพดินฟ้าอากาศ มาจากพืช มาจากสัตว์ สำนวนมีที่มาจากมนุษย์ ซึ่งมาจากร่างกายมนุษย์ มาจากกิริยาอาการหรือความประพฤติของมนุษย์ และมาจากลักษณะทั่วไปหรือสิ่งที่เกิดเฉพาะ สำนวนมีที่มาจากการเมืองซึ่งเป็นสำนวนที่เกิดจากเหตุการณ์และเรื่องราวทางการเมืองไทย สำนวนมีที่มาจากสงครามและการต่อสู้เป็นสำนวนที่มาจากถ้อยคำหรือคำเรียกที่ใช้ในการสงคราม การต่อสู้กัน อาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์สงคราม หรือคำเรียกอาวุธและเครื่องมือในการต่อสู้ สำนวนมีที่มาจากเศรษฐกิจและการเงิน สำนวนมีที่มาจากภาษาต่างประเทศเป็นสำนวนที่เกิดจากการนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ สำนวนมีที่มาจากกีฬาเป็นถ้อยคำสำนวนที่เกิดจากคำต่างๆ ในการเล่นกีฬาและนำมาเปรียบเทียบกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในสังคม สำนวนมีที่มาจากการบินซึ่งมาจากการแสดงภาพยนตร์หรือการละครและการเล่นหมากรุกและการเล่นพนัน สำนวนมีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่วนใหญ่เป็นคำที่แสดงถึงการพัฒนาในด้านระบบอินเตอร์เน็ตหรือระบบ โซเชียลเน็ตเวิร์คในสังคมไทย สำนวนกลุ่มนี้มักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องคอมพิวเตอร์ และวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ด้วย สำนวนมีที่มาจากความเชื่อซึ่งมาจากความเชื่อทางศาสนาและมาจากความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ สำนวนมีที่มาจากวรรณกรรมต่างๆ เป็นสำนวนที่มาจากเรื่องราว เหตุการณ์หรือตัวละคร ตัวเอกในวรรณกรรมต่าง ๆ ทั้งนิทาน บทละคร วรรณคดี และสำนวนมีที่มาจากเบ็ดเตล็ด เช่น พื้นที่สีเทา แผลในสังคม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน มักมาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หรือแม้พฤติกรรม กิริยาอาการต่างๆ ของมนุษย์นั่นเอง แสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาของมนุษย์เกิดจากการเรื่องราวความเป็นไปรอบตัวมาสื่อสารกัน เพราะมนุษย์จะเข้าใจร่วมกันได้ดีจะต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมลักษณะเดียวกัน และถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทพรรณนาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันปีพ.ศ. 2556 ยังมีที่มาจากเรื่องราวทางสังคมในประเด็น การเมือง เศรษฐกิจ

และเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ ร่วมด้วย อันแสดงให้เห็นว่าเรื่องราวทางสังคมต่างๆ มีผลอย่างยิ่งต่อการเกิดรูปภาษาที่ใช้เพื่อการสื่อสาร กล่าวคือ หากเหตุการณ์สังคมเปลี่ยนแปลงไป คาดได้ว่าถ้อยคำสำนวนก็ย่อมเปลี่ยนแปลงในเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องที่มาของสำนวนของ เจือ สตะเวทิน (2515, หน้า 12) ที่ว่า สำนวนต่างๆ เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ทำให้คนได้คิดขึ้นมา จึงสร้างเป็นสำนวนขึ้น เช่น ชาวนาอยู่ใกล้วัวก็ได้ข้อคิดจากวัว ชาวบ้านอยู่ใกล้สัตว์เลี้ยงก็ได้ข้อคิดจากสัตว์เลี้ยงเหล่านั้น เป็นต้น

ในด้านการศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ.2556 พบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนต่างๆ นั้นล้วนสะท้อนภาพและเรื่องราวเหตุการณ์ในสังคมไทยอย่างชัดเจน โดยสรุปได้เป็น 4 ประเด็นหลักๆ คือ การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ และสภาพสังคมทั่วไป โดยภาพสะท้อนทางการเมืองนั้นพบว่า ปี พ.ศ.2556 มีเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ คือ เหตุการณ์การแบ่งฝ่ายของการเมืองไทยซึ่งเหตุการณ์นี้ยืดเยื้อมาจากหลายปีที่ผ่านมา หากแต่ยังคงอยู่เรื่อยมาและเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์การเกิดร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม และเหตุการณ์การประชุมประชุมนุมประท้วง ในปี 2556 มีการชุมนุมประท้วงทางการเมืองอยู่บ่อยครั้งส่งผลเสียต่อให้ประเทศชาติเป็นอย่างมาก รวมทั้งยังมีเหตุการณ์ต่อต้านตระกูลชินวัตร โดยเหตุการณ์นี้เกิดจากการร่วมกันต่อต้านรัฐบาลพรรคเพื่อไทยและบุคคลในตระกูลชินวัตร และสุดท้ายลักษณะทั่วไปของการเมืองในปี พ.ศ. 2556 ที่ทำให้เห็นภาพรวมของการเมืองไทยขณะนั้นอย่างชัดเจน

ภาพสะท้อนการศึกษาพบว่า การศึกษาไทยในปี พ.ศ. 2556 ยังคงไม่พัฒนาเพียงพอเด็กไทยเรียนหนังสือกันอย่างหนัก แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร และสาเหตุหลายประการมาจากระบบการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาที่ยังบกพร่อง นอกจากนี้ในทางเศรษฐกิจของไทยก็ยังคงพบว่า เศรษฐกิจไทยเรายังไม่คึก การเงินการคลังของประเทศขาดสภาพคล่อง ทำให้ต้องมีการกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ มาบริหารประเทศ และคนไทยส่วนใหญ่ยังประสบกับปัญหาความยากจนกันอย่างมาก และประเด็นสภาพสังคมไทยทั่วไปในปี พ.ศ.2556 พบว่ามีถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่สะท้อนเรื่องราวดังกล่าวอย่างชัดเจน กล่าวคือ ทำให้เห็นว่าสังคมไทยยังคงมีค่านิยมการยกย่องคนร่ำรวยหรือคนมีอำนาจ และคนยากจนยังเป็นกลุ่มคนที่ไม่มียศถาบรรดาศักดิ์หรือไม่มีสิทธิ์มีเสียงใดๆ ในสังคม อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นปัญหาการคอร์ปชั่น การโกงกิน ไม่ซื่อตรงในหน้าที่ของคนไทย และของภาครัฐ นอกจากนี้สำนวนต่างๆ ยังสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดรับเทคโนโลยีและระบบการสื่อสารเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนนั้นเกิดจากการสร้างสรรค์ของคนในสังคม ซึ่งมูลเหตุที่เกิดขึ้นก็คือเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดในสังคมนั่นเอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสำนวนที่เกิดขึ้นเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนว่าสังคมและผู้คนในสังคมกำลังประสบเรื่องราวใดๆ และสังคมเป็น

เช่นใด ก็ย่อมปรากฏถ้อยคำสำนวนนั้นๆ ตามมา สำนวนสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมขณะนั้นอย่างชัดเจนสอดคล้องกับคำกล่าวของสุริยา รัตนกุล (2540, หน้า 53) ที่กล่าวไว้ว่า สำนวนเป็นการใช้ภาษาที่ผู้พูดภาษาในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันยอมรับและนิยมใช้สืบทอดต่อๆ กันมา โดยบางสำนวนก็สืบสาวหาผู้แต่งไม่ได้และไม่จำเป็นต้องมาจากวรรณคดีหรือผลงานของกวี อาจมีใครผู้ใดก็ได้แต่งในขณะที่เกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์หรือมีข้อสังเกตเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งออกมาและคำพูดของเขานั้นก็กลายเป็นที่ติดใจของคนอื่นๆ จนเป็นที่นิยมมากขึ้นและใช้กันทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาที่มาและภาพสะท้อนของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทยในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่ายังมีสิ่งที่น่าสนใจและควรศึกษาค้นคว้าต่อไปนี้

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ควรมีการศึกษาจากแหล่งข้อมูลอื่น หรือสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ เช่น นิตยสาร วารสาร เป็นต้น เพื่อให้เห็นถึงความเหมือนหรือแตกต่างกันว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง
2. การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของคำศัพท์หรือสำนวนเฉพาะวงการ เช่น วงการแพทย์ วงการกีฬา วงการบันเทิง วงการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้เห็นว่า มีลักษณะอย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- ใจศิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2539). *การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์. (2540). *ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในช่วงการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน พ.ศ. 2535-2538*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ ภัทรภานุภัทร. (2521). *ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจือ สตะเวทิน. (2515). *สุภาษิตไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุทธินิสารการพิมพ์.
- ครุณี หิรัญรักษ์. (2529). *การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำเพชร สายบุญเรือน. (2543). *ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประภาศรี สีหอำไพ. (2538). *วัฒนธรรมทางภาษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2523). *ค่านิยมในสำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
เพียงเพ็ญ ทูมมานนท์. (2536). *บทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย : เนื้อหาและ
กระบวนการเขียน*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2525). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
_____. (2527). *การเขียนบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์ จำกัด.
- วันเนา ยูเด็น. (2540). *สำนวนในภาษาไทย*. ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์), ชุน. (2541). *สำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สมาคม
ส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ศศิธร ทศนัยนา. (2534). *การศึกษาลักษณะภาษาของข่าวบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย*.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ศรี เข้มนัคดา. (2542). *สำนวนไทยที่มาจากวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุริยา รัตนกุล. (2540). *คำเชิงอ้างอิง: สุภาษิต คำพังเพย คำคมและวลีสำเร็จรูป. รวมบทความ
เกี่ยวกับภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.